

MUSIQA VA SAN'AT ORQALI BOLALARDA LIDERLIK KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH

Abdullayeva Gulnoza Nasimovna

Davlatobod tumani 1-son

Bolalar musiqa va san'at maktabi direktori

Annotatsiya: Ushbu maqolada musiqa va san'atning bolalar shaxsiyatini shakllantirishdagi roli, xususan, zamonaviy jamiyat uchun o'ta muhim hisoblangan liderlik ko'nikmalarini rivojlantirishdagi strategik ahamiyati tadqiq etiladi. Maqolada san'at orqali boladagi ichki qo'rquvlarni yengish, o'ziga bo'lgan ishonchni mustahkamlash, jamoaviy ishlash qobiliyati va emotsional intellektni yuksaltirish mexanizmlari tahlil qilingan. Shuningdek, sahna madaniyati va musiqiy ta'limning bolaning ijtimoiy moslashuvi hamda yetakchilik xususiyatlarini yuzaga chiqarishdagi o'rni ilmiy-amaliy jihatdan yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: Liderlik, musiqa ta'limi, san'at, kreativlik, sahna jasorati, emotsional intellekt, jamoaviy hamkorlik, shaxsiy o'sish, psixologik ishonch, pedagogik mahorat.

Zamonaviy dunyo shiddat bilan o'zgarib borayotgan bir davrda ta'lim tizimi oldida nafaqat bilimli, balki har qanday vaziyatda mas'uliyatni o'z zimmasiga ola oladigan, tashabbuskor va kreativ fikrlaydigan liderlarni tarbiyalash vazifasi turibdi. Ko'pincha liderlik xislatlari faqat tug'ma iste'dod sifatida talqin etiladi, biroq psixologik va pedagogik kuzatishlar shuni ko'rsatadiki, yetakchilik ko'nikmalari tizimli yondashuv va to'g'ri tanlangan tarbiya vositalari orqali shakllantiriladigan ijtimoiy mahoratdir. Bu jarayonda musiqa va san'at eng ta'sirchan va samarali vosita bo'lib xizmat qiladi, chunki san'at insonning ham aqliy, ham hissiy olamiga baravar ta'sir ko'rsatadi.

Har bir ota-ona va pedagog bolaning kelajakda muvaffaqiyatga erishishini istaydi, ammo muvaffaqiyat kaliti faqatgina kitobiy bilimlarda emas, balki bolaning o'z salohiyatiga bo'lgan ishonchidir. Tasavvur qiling, sahnaga kichkina bir bola chiqmoqda; uning qo'llari biroz titraydi, yuragi tez uradi, nigohlarida hayajon barq uradi. Ammo u bir qadam oldinga tashlab, o'z chiqishini boshlagan lahzada uning hayotidagi eng muhim transformatsiya qo'rquvni yengish jarayoni sodir bo'ladi. Aynan shu kichik qadam kelajakdagi katta siyosatchi, tadbirkor yoki jamoat arbobining birinchi g'alabasidir.

Liderlik bu birinchi navbatda o'zlikni anglash va o'zligini boshqalar oldida namoyon eta olish san'atidir. Musiqa bilan shug'ullangan bola shunchaki kuy ijro etmaydi, u tovushlar orqali o'z ichki dunyosini eshittirishni, o'z ovozi jamiyatga

yetkazishni o'rganadi. San'at bilan shug'ullanuvchi bola faqat rasm chizmaydi yoki rol ijro etmaydi, balki u o'z fikrini vizual va plastik shakllarda ifodalash orqali atrofida gilar bilan muloqotga kirishadi.

Sahna bu shunchaki jismoniy maydon emas, balki bolaning o'zligini kashf etadigan psixologik makoni bo'lib, bu yerda u o'ziga nisbatan tanqidiy ko'zlardan cho'chimaslikni, xatolardan xulosa chiqarishni va muvaffaqiyat nashidasini surishni o'rganadi. Bir marta sahnaga chiqib, jamoatchilik oldida o'z iqtidorini namoyish etgan bola hayotdagi ko'plab ijtimoiy to'siqlardan, yangi tanishuvlardan va kutilmagan qiyinchiliklardan qo'rqmaydigan bo'ladi. Liderlikning eng muhim ustunlaridan biri bu kommunikatsiya va jamoada ishlash qobiliyatidir. Jamoaviy ijod, masalan, xorda kuylash, ansamblda cholg'u chalish yoki teatr sahnalashtirish jarayonlarida bola boshqalarni tinglashni, o'z partiyasini umumiy ohangga moslashtirishni va jamoa manfaati uchun harakat qilishni o'rganadi.

Xorda birgina noto'g'ri nota butun garmoniyani buzishi mumkinligini anglagan bola mas'uliyat hissini tuyadi. Bu tajriba unga lider faqatgina buyruq beruvchi emas, balki jarayonning har bir ishtirokchisini tushunadigan, qo'llab-quvvatlaydigan va umumiy maqsad sari ilhomlantira oladigan shaxs ekanligini anglatadi. Musiqa darslarida improvizatsiya bilan shug'ullanish esa bolada kreativ liderlikni shakllantiradi; u standart qoliplardan chiqishni va kutilmagan vaziyatlarda tezkor qaror qabul qilishni o'rganadi.

Liderlikning yana bir qirrasini bu emotsional intellekt bo'lib, san'at asarlari ustida ishlash jarayonida bola turli personajlarning hissiyotlarini tahlil qiladi, kuyni dardu quvonchini his etadi. Bu esa unda empatiya, ya'ni o'zgalar holatini tushunish ko'nikmasini rivojlantiradi. Bugungi raqobatbardosh dunyoda boshqalarning his-tuyg'ularini tushuna oladigan va ularga to'g'ri ta'sir o'tkaza oladigan rahbarlar eng yuqori baholanadi.

Pedagog sifatida bizning vazifamiz bolalarga faqat texnik mahoratni o'rgatish emas, balki ularning qalbiga ishonch urug'ini ekishdir. Agar biz bolani har bir kichik xatosi uchun tanqid qilaversak, u o'z qobig'iga o'ralib qoladi va undagi liderlik uchquni so'nadi. Aksincha, uni qo'llab-quvvatlasak, hatto eng uyatchan bola ham o'zida jasorat topib, o'z fikrini baralla ayta oladigan shaxsga aylanadi. Liderlikning poydevori bolaning “men buni qila olaman” degan ichki ishonchidir.

Har bir bola sahnaga chiqqanda dunyo miqyosidagi yulduz kabi mukammal ijro etishi shart emas; eng asosiysi u o'z qo'rquvini yengib, sahnaga chiqishga o'zida jur'at topganidir. Aynan shu jur'at hayotiy g'alabalarning ibtidosidir. San'at ta'limi bolaga o'z muvaffaqiyatini boshqarishni o'rgatadi. Musiqiy asarni noldan o'rganib, uni konsert darajasiga yetkazish jarayoni bolaga maqsad sari

intilishni, sabr-toqatni va mehnat orqali natijaga erishish mumkinligini isbotlaydi. Bu sifatlar esa haqiqiy liderning xarakter xususiyatlaridir.

Lider bu doimo o'rganishda bo'lgan, yangilikka intiluvchan shaxs. San'at esa cheksiz ummon bo'lib, u bolani doimo izlanishga, yangi ranglar va ohanglar qidirishga undaydi. Shuningdek, san'at orqali bolalar o'z madaniyati va qadriyatlarini anglaydilar, bu esa ularda milliy g'urur va o'ziga xoslik tuyg'usini shakllantiradi. O'z ildizini bilgan va unga tayangan lider esa har doim mustahkam irodali bo'ladi. Maktab ta'limida musiqa va san'at fanlarining nufuzini oshirish, ularni shunchaki qo'shimcha mashg'ulot emas, balki shaxsiyatni tarbiyalovchi strategik yo'nalish sifatida ko'rish lozim. Buyuk faylasuflardan biri: “Bolaga qanot berish uchun, avvalo unga uchishga ishonch berish kerak”, deb bejiz aytmagan. Bizning vazifamiz bolalarimizga o'sha ishonchni berish, ularning ijodiy parvozi uchun xavfsiz va rag'batlantiruvchi muhit yaratishdir. San'at va musiqa bu bolaning qalbini ochuvchi kalit, uning ichki kuchini uyg'otuvchi qudratli vositadir. Bunday muhitda voyaga yetgan bola hayotning har qanday sahnasida o'zini munosib tutadi, o'z ortidan odamlarni ergashtira oladi va jamiyat rivojiga munosib hissa qo'shadi.

Musiqa va san'at orqali liderlikni rivojlantirish bu kelajakka kiritilgan eng katta sarmoyadir. Chunki ishonch bor joyda liderlar yetishadi, liderlar bor joyda esa taraqqiyot va yuksaklik bo'ladi. Shuning uchun ham ta'limning har bir bosqichida san'atning tarbiyaviy kuchidan unumli foydalanish, bolalarni ijodga yo'naltirish va ularning har bir yutug'ini e'tirof etish bizning muqaddas burchimizdir. Faqat shundagina biz nafaqat o'z sohasining mutaxassislarini, balki butun boshli millatni ilhomlantira oladigan jasur va dono rahbarlarni tarbiyalashga muvaffaq bo'lamiz. Zero, san'at bilan oshno bo'lgan qallda qo'rquvga o'rin qolmaydi, u yerda faqat yaratuvchanlik va yetakchilik istagi hukm suradi.

Xulosa Musiqa va san'at bolalarda liderlik xislatlarini shakllantirishda shunchaki yordamchi vosita emas, balki poydevor vazifasini o'taydi. Sahna tajribasi, jamoaviy ijod va musiqiy idrok orqali bola o'zligini anglaydi, o'ziga ishonadi va ijtimoiy muhitda o'z o'rnini topishni o'rganadi. Liderlik — bu o'z qo'rquvini ijodiy kuchga aylantira olish mahoratidir va bu mahorat san'at darslarida eng yuqori darajada shakllanadi. Kelajak liderlarini tarbiyalash uchun ta'lim jarayoniga san'at elementlarini yanada chuqurroq integratsiya qilish va har bir bolaning ijodiy jur'atini qo'llab-quvvatlash davlat va jamiyat oldidagi muhim strategik vazifadir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Qodir o'g'li, M. S. (2025). MILLIY MUSIQA–XALQ MADANIYATINING MA'NAVIY KO 'ZGUSI. *JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH*, 8(10), 107-109.
2. Qodir o'g'li, M. S. (2025). MUSIQA O 'QITUVCHILAR DARSLARDA ILG 'OR TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH KO 'NIKMALARI. *SO 'NGI ILMIY TADQIQOTLAR NAZARIYASI*, 8(9), 90-94.
3. Qodir o'g'li, M. S. (2025). MUSIQA SAVODXONLIGI TUSHUNCHASI. *FORMATION OF PSYCHOLOGY AND PEDAGOGY AS INTERDISCIPLINARY SCIENCES*, 3(36), 220-224.
4. Qodir o'g'li, M. S. (2025). INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR TUSHUNCHASI. *SCIENTIFIC APPROACH TO THE MODERN EDUCATION SYSTEM*, 3(32), 87-91.
5. Qodir o'g'li, M. S. (2024). INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR VA ULARNING MUSIQA TA'LIMIDA QO'LLANILISHI. *SCIENTIFIC ASPECTS AND TRENDS IN THE FIELD OF SCIENTIFIC RESEARCH*, 3(28), 68-71.
6. Qodir o'g'li, M. S. (2025). MILLIY MUSIQA–XALQ MADANIYATINING MA'NAVIY KO 'ZGUSI. *JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH*, 8(10), 107-109.
7. JURAKHONOVICH, G. J., & KARIMBERDIEVICH, R. K. Renewing the System of the Country and the Role and Significance of Art and Culture in Today's New Level of Modernization in Our Life. *JournalNX*, 6(05), 7-9.
8. Gaziyeu, J. J. (2021). STYLISTIC FEATURES OF THE WORK OF FRANZ JOSEPH HAYDN. In *АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ СОВРЕМЕННОЙ НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ* (pp. 215-217).
9. Gaziyeu, J. J., & Toshmatov, G. O. (2021). Acts credit module system and its implementation activities in higher educational process. *Asian Journal of Multidimensional Research*, 10(9), 467-472.
10. Gaziyeu, J. J., & Aliyeva, N. R. (2021). Dmitriy dmitrievich shostakovich life and work. *Asian Journal of Multidimensional Research*, 10(10), 1181-1185.
11. Joraxanovich, G. J. (2023). Psychological Factors Of Musical Education. *JournalNX*, 9(11), 8-10.
12. Botirkhanovich, S. B. (2024). The Structure of Kashkar Rubab, And Methods of Their Execution. *CENTRAL ASIAN JOURNAL OF ARTS AND DESIGN*, 5(1), 19-22.
13. Shokirkhonov, B. (2026, February). DEVELOPMENT OF STUDENTS'PERFORMING AND MUSICAL ABILITIES THROUGH INSTRUMENTS. In *International Conference on Social Sciences & Humanities* (Vol. 2, No. 2, pp. 77-79).
14. Botirxonovich, S. B. (2025). MUSIQA NAZARIYASI FANIDAN TALABALARNING MUSTAQIL TA'LIMINI TASHKIL ETISH METODIKASI. *FARS International Journal of Education, Social Science & Humanities.*, 13(7), 139-150.
15. Toshmatov, G. U. O. (2026). Musiqa ta'limi jarayonida sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etishning ilmiy-nazariy asoslari. *Science and Education*, 7(2), 195-201.
16. Тошматов, Ф., & Турдалиева, О. (2023). ТАЛАБАЛАРНИ МУСТАҚИЛ ИШЛАШГА ҚИЗИҚТИРИШ ОМИЛЛАРИ. Универсальная индексная библиотека Евразийского журнала академических исследований, 3(6), 162-166.
17. Olimjonovich, T. G., & Komiljanovna, D. G. (2022). The Importance of the Festival “East Songs” in the Introduction and Development of National Classical Music of the

- Peoples of the East. Central Asian Journal of Theoretical and Applied Science, 3(6), 195-199.
18. Abduraimov, S. (2024). METHODS OF USING PRACTICAL METHODS IN MUSIC CULTURE LESSONS IN HIGH SCHOOLS. *Решение социальных проблем в управлении и экономике*, 3(6), 22-25.
 19. Abduraimov, S. Z. (2024). MUSIQA TO ‘GARAKLARI ASOSIDA O ‘QUVCHILARDA MILLIY RUHIYAT TUSHUNCHALARINI SHAKLLANTIRISH USULLARI. *Inter education & global study*, (5 (1)), 44-51.
 20. Erdonov, S. B., Maxmudov, A. V., Abduraimov, O. S., Allamurotov, A. L., Mavlanov, B. J., & Mamatkasimov, O. T. (2023). On Reserves of Hippophae rhamnoides L. Fruit on the Territory of the Zarafshan National Nature Park of Uzbekistan. *American Journal of Plant Sciences*, 14, 946-954.
 21. Asrakulova, A. (2025). ECONOMIC VIEWS OF ABU NASR FORABI. *Инновационные исследования в науке*, 4(2), 65-68.
 22. Nabievna, A. A. (2025). ECONOMIC THOUGHTS OF YUSUF KHOS KHOJIB. *Web of Humanities: Journal of Social Science and Humanitarian Research*, 3(2), 212-214.
 23. Asrakulova, A. (2025, February). HISTORICAL-PHILOSOPHICAL AND PUBLIC ADMINISTRATION ISSUES IN NIZAMULMULK’S “SIYOSATNOMA”. In *Международная конференция академических наук* (Vol. 4, No. 2, pp. 85-88).
 24. Jurayeva, G. (2025). TALABALARNING O‘ZBEK XALQ CHOLG‘ULARIDA IJROCHILIK MAHORATLARINI OSHIRISHDA USTOZ-SHOGIRD AN‘ANALARINING O‘RNI. *Universal xalqaro ilmiy jurnal*, 2(4.3), 535538.
 25. Jurayeva, G. (2024). MUSIQA FANIDA XALQ CHOLG‘ULARINI O‘RGATISHDA INTERFAOL USULLARDAN FOYDALANISH. *Universal Science Perspectives International Scientific Practical Journal*, 1(1).
 26. Jo‘Rayeva, G. Z. Q. (2026). STEM yondashuvi asosida musiqa nazariyasi ta’limini rivojlantirish yo ‘llari. *Science and Education*, 7(2), 169-174.
 27. Akhmedov, B. (2026, February). THE ROLE OF MUSIC IN THE FORMATION OF PERSONALITY. In *International Conference on Social Sciences & Humanities* (Vol. 2, No. 2, pp. 72-76).
 28. Akhmedov, B. (2026, February). TECHNICAL AND EXPRESSIVE ASPECTS OF THE CONDUCTING APPARATUS. In *International Conference on Social Sciences & Humanities* (Vol. 2, No. 2, pp. 68-71).
 29. Ahmedov, B. S. (2026). Umumta’lim maktablari musiqa darslarida musiqa tinglash jarayonining metodik asoslari. *Science and Education*, 7(2), 182-187.
 30. Tajiboyev, E. (2025). O ‘ZBEK MILLIY QADRIYATLARINING TARIXIY MEROSI VA ZAMONAVIY JAMIYATDAGI O ‘RNI. *Universal xalqaro ilmiy jurnal*, 2(4.3).
 31. Tajiboev, E. (2025). ORGANIZATION OF AN OUT-OF-CLASS MUSIC CLUB IN COMPREHENSIVE SECONDARY SCHOOLS. *Развитие и инновации в науке*, 4(2), 13-16
 32. Tajiboyev, E. M. (2026). Scientific and pedagogical foundations of developing the skills of listening to national music in higher education system. *Science and Education*, 7(1), 1038-1043.
 33. Usmonjanova, G. A. Q. (2026). O ‘quvchilarning STEAM ta’lim texnologiyalarini qo ‘llash asosida muammolarni yechish ko ‘nikmalarini rivojlantirish metodikasi. *Science and Education*, 7(2), 157-161.

34. Usmonjanova, G. A. Q. (2026). Musiqiy mashg ‘ulotlar orqali talabalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasi. *Science and Education*, 7(3), 388-391.
35. Usmonjanova, G. A. Q. (2026). Musiqa ta’limida STEM texnologiyalari va milliy musiqa integratsiyasi. *Science and Education*, 7(3), 392-395.
36. Odilova, G. O. (2026). Musiqa ta’limi yo ‘nalishi talabalarida ritmik kompetensiyani rivojlantirishning metodik asoslari. *Science and Education*, 7(1), 960-965.
37. Odilova, G. (2025). MUSIQA MADANIYATI DARSLARIDA BOLALAR BILAN ISHLASHDA MULOQOT TEXNOLOGIYASIDA. *Universal xalqaro ilmiy jurnal*, 2(4.3), 367-370.
38. Odilova, G. O. (2026). Musiqa ta’limi orqali bolaga emotsional yondashish tendensiyalari. *Science and Education*, 7(2), 162-168.
39. Gaziyeu, J. J. (2021). STYLISTIC FEATURES OF THE WORK OF FRANZ JOSEPH HAYDN. In *АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ СОВРЕМЕННОЙ НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ* (pp. 215-217).
40. JURAKHONOVICH, G. J., & KARIMBERDIEVICH, R. K. Renewing the System of the Country and the Role and Significance of Art and Culture in Today's New Level of Modernization in Our Life. *JournalNX*, 6(05), 7-9.
41. Joraxanovich, G. J. (2025). XIX ASR OHIRI XX ASR BOSHLARIDA YEVROPADA MUSIQA PSIXOLOGIYASI RIVOJLANISHI. *Научный Импульс*, 4(37), 157-161.
42. Muhammadjon o‘g, O. R. A. (2025, December). RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA PEDAGOGIKA YO ‘NALISHI TALABALARI KREATIV FIKRLASH KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISHNING INNOVATION METODIKASI. In Partner conferences of the International Scientific Journal Research Focus (Vol. 1, No. 1, pp. 1156-1159).
43. Muhammadjon o‘g, O. R. A. (2025). MUSIQA TA’LIMINI BARCHA TALABALAR UCHUN INKLYUZIV TARTIBDA TASHKIL ETISH. “Iqtidorli talabalar ilmiy xabarlari” ilmiy-uslubiy jurnali, 1(2), 3-9.